

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Петришина Олександра Володимировича «Методика професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів», представлену в спеціалізовану вчену раду К 64.051.19 Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна для захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність дисертаційної роботи. Професійно-прикладну фізичну підготовку (ППФП) лікарів розглядають складником фахової підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів, що дозволяє розвинути провідні фізичні якості, рухові вміння, навички й функції організму, сприяючи успішнішому оволодінню професією та подальшому в ній вдосконаленню. Сьогодні лікар має володіти не лише ґрунтовними фаховими знаннями та вміннями застосовувати їх на практиці, а й добре розвиненими професійно значущими особистісними якостями, такими як активність, мобільність, креативність, гнучкість, комунікабельність, формуванню яких значною мірою сприяє професійно-прикладна фізична підготовка в умовах вищого навчального закладу.

Дослідження сучасних вітчизняних і закордонних науковців висвітлюють проблеми вдосконалення професійної спрямованості процесу фізичного виховання майбутніх фахівців різних профілів у вищих навчальних закладах. Так, ППФП військовослужбовців досліджували Ю. Антошків, Ю. Бородін, Н. Закорко, І. Овчарук, К. Пронтенко, А. Шелепа, Л. Шуба, О. Ярмошук та інші; фахівців технічних вишів – В. Романчук, Н. Турчина, В. Хомич, О. Церковна та інші; інженерів-механіків – Г. Грибан, І. Смолякова та інші; енергетиків – С. Халайджі та інші; педагогів – О. Коломійцева, Г. Маланчук, Л. Шуба та інші; судноводіїв – О. Подлесний та інші; інженерів – системних аналітиків – Н. Борейко та інші; аграріїв – Г. Грибан, В. Краснов та інші. Окремі питання професійно-прикладної підготовки майбутніх фахівців медичного профілю засобами фізичного виховання розглядали Е. Гук, А. Дяченко, В. Зіва, Г. Куценко та інші.

Дисертаційна робота Петришина Олександра Володимировича вирішує актуальну проблему, що пов'язана з модернізацією моделі методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів. Залишається постійно актуальним завдання обґрунтування оновлених основ та сучасних моделей методик ППФП в контексті новітніх запитів системи вищої медичної освіти та професійної діяльності лікарів, що сприятиме розв'язанню суперечностей: між державними вимогами щодо підготовки конкурентоспроможних працівників медичної галузі й недостатнім рівнем їхньої фахової підготовленості; потребою галузі в підвищенні стану готовності студентів вищих медичних навчальних закладів до роботи у стандартних і нестандартних умовах

професійної діяльності та недостатнім усвідомленням ними значення фізичного компонента підготовки в цьому процесі; традиційною системою фізичної підготовки майбутніх лікарів і недосконалістю її здійснення з урахуванням особливостей медичних спеціалізацій. Саме тому піднята дисертантом проблема є актуальною, своєчасною і нагальною.

Наукова новизна. У роботі *вперше* теоретично обґрунтовано й розроблено програму методики професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі на основі ігрових видів спорту, експериментально підтверджено її ефективність; обґрунтовано спеціальні вимоги до фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів спеціальності «Стоматологія»; визначено структурно-функціональний характер моделі методики ППФП студентів вищих медичних навчальних закладів та її науково-методичні основи. *Уточнено й модифіковано поняття:* «фізична підготовленість», «професійно-прикладна фізична підготовка», «професійно-прикладна фізична готовність майбутніх лікарів». *Удосконалено* зміст і форми професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді засобами ігрових видів спорту й методів фізичного виховання в освітньому процесі вищого медичного навчального закладу. *Подальшого розвитку* набули структура, критерії та показники професійно-прикладної фізичної підготовленості студентів-медиків в умовах реформування фізичного виховання в системі вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане у відповідності до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри культурології та методики викладання культурологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка «Методолого-теоретичні основи та організаційно-методичні механізми модернізації вищої освіти Полтавщини» (державний реєстраційний № 0116U002583). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 12 від 30 травня 2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 6 від 18 червня 2013 р.).

Практичне значення полягає в розробці, обґрунтуванні та експериментальній апробації програми ППФП студентів вищих медичних навчальних закладів; упровадженні нових спеціальних фізичних вправ у процесі фізичної підготовки майбутніх лікарів; розробці методичних рекомендацій щодо впровадження методики ППФП у практику роботи кафедр фізичного виховання вищих медичних навчальних закладів.

Теоретичні, технологічні та методичні результати дисертаційного дослідження можуть бути використані: при розробці навчальних програм із фізичного виховання у вищих навчальних закладах; при плануванні самостійної роботи з фізичного виховання студентів різних медичних спеціальностей; у процесі підвищення кваліфікації викладачів фізичного виховання вищої школи.

Дисертація відповідає паспорту спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я). У ній вирішена важлива проблема сучасної теорії і методики навчання – розроблена модель методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів, що є істотним внеском у сучасну теорію та методику навчання, має значні перспективи для наукового розвитку і практичного застосування.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Усі наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідних цілям і завданням роботи. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується тривалістю (2012–2015 рр.) і кількістю експериментальних досліджень, використанням в роботі сучасних методів, відповідних вимогам спортивної та наукової метрології, застосуванням адекватного завданням комплексу діагностичної апаратури.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів, меті та завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу, коректністю статистичної обробки даних із застосуванням комп'ютерних програм «EXCEL», «SPSS».

Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, розроблених у дисертації. Крім того, робота містить достатню кількість цифрового і графічного матеріалу, який оформлений належним чином, що дає можливість наочного уявлення про отримані результати.

Характеристика основних положень роботи. Дисертація Петришина Олександра Володимировича складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 261 сторінку, із них основного тексту – 189 сторінок. Список використаних джерел налічує 340 найменувань, із них іноземною мовою – 21. Дисертація містить 16 таблиць, 6 рисунків і 3 додатки.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми і доцільність її наукової розробки, визначені мета, завдання, об'єкт і предмет та методологічну основу дослідження, розкрита його наукова новизна, практичне значення, відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі дисертантом представлено загальний аналіз методологічних основ фізичної підготовки, уточнено та конкретизовано базові поняття дослідження, на основі узагальнення історико-педагогічних матеріалів визначено ступінь дослідженості проблеми; схарактеризовано на підставі сучасних науково-методичних і нормативних джерел законодавчо-правову базу й сучасний стан фізичної підготовки майбутніх лікарів до фахової діяльності. Особливістю наукової проблеми, що вивчається, визначено її міждисциплінарний характер, зумовлений багатоаспектністю охоплених явищ і процесів; для обґрунтування її методологічного аспекту виокремлено загальні принципи наукового пошуку: об'єктивності, цілісності,

детермінізму, термінологізму, міждисциплінарності, всебічності, прогностичної спрямованості. Також дисертант проаналізував матеріали в рамках проблеми дослідження та засвідчив, що нині у ВНЗ України здійснюється підготовка фахівців за 76 напрямками, 577 спеціальностями. У цьому переліку важливе місце займають медичні спеціальності, для яких необхідними є особистісно-центровані моделі ППФП з акцентом на самоуправління студентів, впровадження нових методів навчання, інформаційних, виховних та інтелектуальних технологій, що забезпечать якісне формування готовності майбутніх лікарів до професійної діяльності.

У другому розділі обґрунтовано структурно-функціональну модель методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів, визначено науково-методичні засади професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів, охарактеризовано моніторингові процедури діагностування стану фізичної готовності у процесі ППФП студентів вищих медичних навчальних закладів. Обґрунтована модель методики ППФП має структурно-функціональний характер, містить компоненти: цільовий, теоретико-методологічний, змістовий, процесуальний, діагностичний. Також був запропонований рівні фізичної підготовленості студентів-медиків у процесі реалізації пропонованої методики ППФП майбутніх лікарів (низький (пасивний) рівень, середній (активно-ситуативний) рівень та високий (активний, творчий) рівень).

У третьому розділі схарактеризовано зміст і методи експериментальної роботи, досліджено зміни функціонального стану професійно важливих фізичних якостей студентів вищих медичних навчальних закладів під впливом експериментальної моделі методики ППФП; узагальнено методичні рекомендації для викладачів та студентів щодо впровадження розробленої програми ППФП у практику фізичного виховання майбутніх лікарів.

Експеримент передбачав упровадження моделі та програми «Професійно-прикладна фізична підготовка студентів вищих медичних навчальних закладів» в освітню практику вищого навчального закладу медичного профілю, яка містить види вправ: на розвиток спеціальних рухових якостей і груп м'язів, що мають основну напругу у процесі професійної діяльності; для формування спеціальних психофізіологічних якостей, необхідних у професійній діяльності студентів-медиків; для зняття різного роду навантажень, підвищення розумової працездатності й емоційного стану. Було передбачено можливості ППФП в особистісному становленні майбутнього лікаря: вибір видів спорту та форм ППФП залежно від майбутньої спеціалізації й особистісних інтересів; освоєння й навчання основних фізкультурно-оздоровчих технологій.

Застосовувались методи ППФП майбутніх лікарів: когнітивні (словесні, наочні, діагностичні); організаційні (практичні, ігрові, тренувальні, змагальні тощо); контрольні, завдяки яким коригували методику ППФП та стимулювали подальше вдосконалення (рефлексія, тестування, самооцінка та інші). Для розвитку фізичних здібностей було використано інтервальний,

безперервний, комбінований ігровий, змагальний методи та групу методів, спрямованих на освоєння спортивної техніки: цілісних вправ, розчленованих вправ; вправ сполученої дії. Діагностика сформованості показників підготовленості студентів-медиків відповідно до обраних критеріїв здійснювалася у процесі поточного й підсумкового контролю засобами письмового та усного опитування, проведення тестування й анкетування студентів; кількісно-якісний аналіз результатів підготовки передбачав застосування сертифікованих медико-біологічних методів: визначення морфофункціонального стану – сфігмоманометрії, тесту Руф'є для характеристики рівня тренуваності серцево-судинної системи, індексу функціональних змін (ІФЗ), гарвардського степ-тесту для визначення рівня фізичної працездатності; контрольних випробувань сформованості рухових здібностей та фізичних якостей: тест на визначення рівня розвитку швидкості у вправі «Біг 100 м», «човниковий біг 4x9» на визначення рівня розвитку спритності, біг на дистанцію 1000 м для визначення рівня загальної витривалості, тести на визначення рівня розвитку сили, на оцінювання гнучкості, на здатність утримувати рівновагу; визначення рівня розвитку силової витривалості м'язів та статичної силової витривалості, тесту «Кидок набивного м'яча» з метою оцінювання швидко-силових здібностей.

У цьому розділі дисертантом також здійснено аналіз, узагальнення та систематизацію результатів перевірки, зіставлення результатів вихідного та кінцевого замірів рівнів професійно-прикладної фізичної підготовленості майбутніх лікарів, які засвідчили, що застосування програми забезпечило значне достовірне покращення рівнів сформованості кожного складника професійно-прикладної фізичної підготовленості студентів експериментальної групи ніж у студентів контрольної групи.

У результаті аналізу отриманих даних доведено ефективність програми ППФП, яку підтверджено статистично вірогідними змінами показників функціональної підготовленості студентів ЕГ: тесту Руф'є – до 25,2 % ($p < 0,01$), показника ІФЗ – до 19,4 % ($p < 0,01$), показника фізичної працездатності ІГСТ – до 25,6 % ($p < 0,01$); водночас позитивні зрушення в КГ були незначними. Статистичний аналіз результатів тестування рівнів загальної фізичної підготовленості студентів ЕГ засвідчив наявність позитивних змін у кількісних параметрах їхніх показників, вірогідність розбіжностей між якими є достовірною ($p < 0,05$ – $p < 0,001$); також статистично підтверджено достовірність розбіжностей між кінцевими показниками рівнів фізичної підготовленості студентів ЕГ і КГ на користь перших.

Достовірно підтверджено різницю ($p < 0,05$ – $0,001$) між вихідними і кінцевими показниками швидко-силових здібностей, статичної силової витривалості, координуваності рухів руками, здібності до збереження рівноваги у статичному положенні тулуба тощо. Зростання таких показників у студентів ЕГ відбулося в середньому на 25 %, у КГ – на 7,5 %, що засвідчило ефективність розробленої моделі методики ППФП майбутніх лікарів.

У **висновках** дисертації викладено основні результати роботи, кількісні та якісні характеристики отриманих результатів з обґрунтуванням їх достовірності. Викликає інтерес представлена в дисертації розроблена модель методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів.

Повнота викладу матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором. Результати проведених досліджень широко висвітлені автором в друкованих роботах. За матеріалами дослідження опубліковано 16 наукових праць (15 одноосібних), з яких 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України, 2 статті у періодичних зарубіжних виданнях, 1 стаття в іншому виданні, 6 статей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 1 навчально-методичний посібник, а також отримано 1 патент на корисну модель.

Матеріали дисертаційного дослідження обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

В опублікованих роботах і авторефераті досить повно викладені основи теорії і методики професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів.

Дисертація та автореферат написані грамотно, лаконічно, науковим стилем. Зміст автореферату відображає основні ідеї та провідні напрямки дисертаційного дослідження.

Зауваження щодо змісту дисертації та автореферату. Поряд із зазначенням позитивних аспектів дисертації необхідно вказати на деякі міркування, які виникли в процесі рецензування роботи і вимагають окремих пояснень.

1. Робота значно виграла б, якщо більш детально розкрили алгоритм поєднання грального, змагального та суворо-регламентуючих методів фізичного виховання.

2. У дисертаційному дослідженні були використані тести для оцінки рівня фізичної підготовленості студентів вищих медичних навчальних закладів, не зовсім зрозуміло за якими критеріями відбувався вибір тестів, зокрема тестів: тест для оцінювання розвитку здібності до координованості рухів руками (вправа Копилова) та тест на визначення рівня статичної силової витривалості.

3. Бажано було б побачити у дисертаційній роботі перспективи подальшого використання моделі методики професійно-прикладної фізичної підготовки у студенток вищих медичних навчальних закладів.

Викладені зауваження носять дискусійний характер. Висунуті зауваження не знижують загально позитивної оцінки рецензованого дослідження та його теоретичної та практичної значущості, мають скоріше характер побажання, що до напрямів подальшої роботи над цією дуже цікавою та актуальною проблемою.

Висновок

Дисертація Петришина Олександра Володимировича «Методика професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих медичних навчальних закладів», яка представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 — теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я), є закінченою науково-дослідною роботою, яка відповідає вимогам пп. пп. 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.).

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри управління фізичною
культурою та спортом Запорізького
національного технічного університету

Л.В. Шуба

Підпис доцент кафедри УФКС Л.В. Шуби засвідчую

Вчений секретар
Запорізького національного
технічного університету,
кандидат соціологічних наук, доцент

В.В. Кузьмін

Відрук державно 07.07.2017р.

*Член секретар
спеціалізованої вченої ради Проф. Т.К. Варченко*